

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letna 60 Din. za tiskarstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 3113

Potreba zvišanja učiteljskih plač

V nedeljo so se zbrali predsedniki vseh sreskih učiteljskih društev k skupnemu zborovanju z upravnim in nadzornim odborom. Na tem sestanku je bilo govora o vseh perečih vprašanjih, ki zadevajo šolo in učiteljstvo. Še prav posebno pa je bil poudarjen naš težki gmotni položaj, ki postaja prav v zadnjem času od dne do dne bolj pereč. Predstavnik vsega učiteljstva iz dravske banovine so izražali težnje in težave našega stanu, a še posebno glase in poudarjen je bil klic — naš gmotni položaj je od dne do dne slabši.

Draginja narašča! Ne samo v mestih, marveč tudi podeželje občuti visoki porast cen prav vsem življenjskim potrebščinam. Težko bi bilo ugotoviti, kje je draginja večja. Od dne do dne naraščajo cene živilom, obleki, obuvalu, a naše plače so že zdavnaj padle pod eksistenčni minimum. Nič več si ne more državno uradništvo privoščiti knjig, revij in časopisov, ker vse to postaja luksus prav zaradi dejstva, da plače ne zadostajo niti za najnujnejše življenjske potrebe, da je od njih celo nemogoče odplačevati zapadle obroke za obleko in za dolgeve.

Dolgovi državnega uradništva niso malenkostni! Lansko leto je razposlala banovinska sekcija JUU posebno vprašalne pole o zadolžitvah na vse svoje članstvo. Ugotoviti moramo, da je mnogim neprijetno naglašati svoje dolgeve, sramujejo se jih in dasi niso zapadli vanje po lastni krivdi zaradi pijančevanja, razsipnosti, prevelike darežljivosti ali sličnih slabosti, vendar jih nočejo priznati. Prav to dejstvo je bilo vzrok, da nismo mogli ugotoviti prav točne višine učiteljskih dolgov v dravski banovini, vendar nam dobjeni podatki služijo za povsem sigurno sklepanje na ostale. — Lansko leto smo torej dobili sledeče podatke:

Od 34 društev je odgovorilo komaj polovica članstva 24 društev. Ker je članstvo sicer zelo vestno v podpiranju svojega vodstva, ko gre za kake nujno potrebne podatke, je v tem primeru povsem jasno, da se je organizacija dotaknila zelo delikatnega vprašanja. Naj je kakor koli, — dobili smo le nekaj podatkov, ki nam kažejo, da znaša dolg učiteljstva denarnim zavodom 2 milijona dinarjev, privatnikom 3 in pol milijona dinarjev, a na hipotekah 1 in pol milijona dinarjev. Vse to znese 7 milijonov dinarjev, a poleg tega jamči učiteljstvo še za vsoto 2 in pol milijona dinarjev. Ako bi torej računali vse učiteljstvo v dravski banovini (nad 4000), a podatke o dolgovih je poslalo komaj kakih 1800 članov, tedaj smemo povsem lahko sklepati, da znašajo dolgovi vsega slovenskega učiteljstva nič več in nič manj nego 15 milijonov dinarjev, ali približno 3600 dinarjev na vsakega učitelja. To je ogromna vsota, ki da misliti. Toda učiteljstvo in ostalo državno uradništvo po drugih banovinah ni nič na boljšem. Imamo poročila o ogromnih prepovedih na plače učiteljstva po posameznih banovinah. Toda to nam ne more biti v tolažbo — ravno nasprotno — potrjuje našo ugotovitev, da je zvišanje uradniških plač nujno potrebno.

Če ugotovimo, da so navedeni podatki o dolgovih stari že nad eno leto, pridemo do zaključka, da se je moral prav v zadnjem času še marsikdo zadolžiti, ki doslej še ni imel nikakega dolga. Razmere so pač take, da se tudi najskromnejši in najvarčnejši učitelj ne more več upirati naraščajoči draginji, kaj šele oni, ki ima v družini bolezen...

Spomenica, ki jo je sprejel v nedeljo predsedniški zbor, je pravi odraz razpoloženja učiteljstva in državnega uradništva sploh. S posebnim poudarkom je naglašeno v početku »da smo bili državni uslužbenci od zedinjenja pa vse do danes samo dvakrat kolikor toliko primerno nagrajeni«, toda kratki sta bili ti dve dobi, a ostale dobe so bile daljše. In danes, ko občutimo vsi, da nas naraščajoča draginja naravnost že duši, dvigamo ponovno svoj glas — svojo prošnjo — na odločujoče činitelje, da upoštevajo težko stališče, v katerem se nahajajo prav vsi državni uslužbenci, ter nam povišajo prejemke.

Težko je poštenjaku, delati dolgeve, še težje te dolgeve priznati. Težko je biti siromak, še težje priznati siromaštvo, ako kdo zapade vanj brez lastne krivde. Tudi učiteljstvo ima svoj ponos, dobro se zaveda koga in kaj ono predstavlja po našem podežlju, in prav iz tega razloga mu je težko, ko mora ponovno dvigati svoj glas in kazati na svojo skromno plačo, ki ni z visokim porastom cen v nikakem pravem razmerju, ki je daleko premajhna, da bi mogla kriti vse potrebe inteligenta, še posebej kulturne potrebe učitelja, ki mora vendarle korakati z duhom časa v bodočnost, da more pravilno opravljati svoje poslanstvo med narodom.

Skupna seja predsednikov sreskih učiteljskih društev z upravnim in nadzornim odborom sekcije

V nedeljo 30. maja t. l. ob 10. uri dopoldne je bila v Ljubljani skupna seja predsednikov sreskih učiteljskih društev z upravnim in nadzornim odborom.

Sejo je otvoril predsednik JUU in predsednik sekcije tov. Ivan Dimnik. Sledilo je poročilo sekcijskega tajnika tov. Kumlja Metoda o aktualnih vprašanjih, ki zadevajo stan, šolo in organizacijo. Predložil je seji spomenico glede zvišanja prejemkov, ki je bila soglasno sprejeta in se glasi:

Spomenica

sprejeta na skupnem zborovanju predsednikov sreskih učiteljskih društev s člani upravnega in nadzornega odbora sekcije JUU za dravsko banovino dne 30. maja 1937.

Državni uslužbenci smo bili od zedinjenja pa vse do danes samo dvakrat kolikor toliko primerno nagrajeni: prvič l. 1920. z uredbo o draginskih dokladah št. 130.000 z dne 29. septembra 1920. (Službene Novine št. 221/1920.) in drugič l. 1931. z uradničkim zakonom z dne 1. aprila 1931. (Služb. Novine št. 73/150-1931.). Žal sta bili tudi ti edini svetli periodi prav kratki: prvo je kmalu zasenčila hitro naraščajoča draginja poyojnih let, druga je trajala samo 6 mesecev, od 1. IV. do 30. IX. 1931., ko so se doklade zopet znižale. Na ta način smo bili državni uslužbenci od skoro 19 let samo leto dni materialno saturirani, medtem ko so bila ostalih 18 let za nas leta pomanjkanja in odpovedi.

Posebno usodna je bila za nas zadnja uredba o znižanju draginskih doklad z dne 19. septembra 1935. (Služb. Novine št. 217/I II/520-1935), ki je posebno pritisnila materialno najšibkejšo nižje uslužbenec in družine. Medtem ko druge države tekmujejo v nagradah za otroke, ki predstavljajo naraščajočo moč države, se je začelo pri nas varčevati pri materah in otrocih. Danes, ko smo se morali državni uslužbenci pod pritiskom razmer odpovedati vsakemu kulturnemu in družabnemu življenju, ki nam ga kot inteligentom narekuje naša duševna potreba in naša narodna zavest, ne iščemo v draginskih dokladah posameznih skupin nikakih reprezentacijskih dodatkov, ki naj bi služili za stanu primerno življenje na zunaj, ampak samo še sredstva za golo preživljanje nas, naših žena in naših otrok. Da še ne kažemo svetu vsega našega siromaštva in da še skušamo varovati neki navidezni dekorum, je pripisovati samo enemu sredstvu, ki se ga oklepamo: dolgovom! Državni uslužbenci smo zadolženi na neverjetne vsote! Zadolževati se moramo za obleko, za šolanje otrok, za boleznin in smrt! Ker pa moramo te dolgeve odplačevati, nam ostane po odbitkih za davke, pokojninski fond, za prepovedi na plačo in po odplačilih obrokov na dolg tako malo čistih prejemkov, da se moramo zadolževati za hrano in stanovanje. Tako se plaz, ki se ruši na nas zaradi naglega skoka cen življenjskim potrebščinam od dneva do dneva večja, a mi smo brez moči in se samo s strahom sprašujemo, kakšne bodo posledice.

Po teh ugotovitvah vidimo samo eno rešitev: da nam država poveča prejemke, da bomo mogli živeti mi in naši otroci,

zato prosimo,

da se državni uslužbenci rešijo iz neizdržljivega položaja, v katerega so zašli brez lastne krivde, tako da se brez odlašanja uvede stara uredba o draginskih dokladah od 12. marca 1932., št. 10.990/I z dodatkom določb iz čl. 5 uredbe od 19. septembra 1935., ki se tiče zvišanja osebne doklade staroupokojenecem.

Nadalje je prečital resolucijo glede uvedbe delnega celibata za učiteljice, ki je bila soglasno sprejeta.

Resolucija

Finančni zakon za leto 1937./38. je prinesel v svojem § 33. novo določbo, s katero se uvaja delen celibat za učiteljice.

Po proučitvi gornje zakonske določbe ugotavlja predsedniški zbor JUU sekcije za dravsko banovino na seji dne 30. maja 1937. v Ljubljani naslednje:

Ta določba pomenja novo izgubo pravic, ki so doletele v zadnjih letih učiteljice kot

Nujno nam je potrebna telesna hrana, a tudi duševni hrani se ne moremo in ne smemo povsem odreči.

Naši dolgovi naraščajo — ker naraščajo cene prav vsem potrebščinam!

Zboljšanje našega gmotnega položaja je torej nujno potrebno.

državne nameščenke in državljanke. Jemlje jim pravico proste izbire življenjskega tovariša in jih utesnjuje s tem v ustavno zajamčenih pravicah in v enakopravnosti, ki jim jo je na osnovi ustave priznaval doslej v celoti tudi uradniški zakon. Poleg tega navedemo še sledeče negativne strani, ki bi se pokazale pri izvajanju zakonske določbe o celibatu učiteljic:

V narodni skupščini se je utemeljevala uzakonitev celibata z velikim številom brezposelnih učiteljev, ki bi prišli s prestankom službe v zakon vstopivših učiteljic lahko do zaposlitve.

Po uradnih podatkih pa je danes samo v dravski banovini nad 250 razredov in šol brez učitelja, poleg tega pa bi bilo potreba večje število obstoječih šol razširiti in prenapolniti ne razrede razdeliti. V drugih banovinah je v tem pogledu stanje še slabše. Dokler se nahaja naša narodna šola v takem položaju, je nemogoče govoriti o nadprodukciji učiteljskega naraščaja, nasprotno je učiteljstva še vedno premalo.

Vseh poročenih učiteljic je v dravski banovini 850, od teh z učitelji narodnih šol in z upokojenimi učitelji okrog 400. — Ostalih 450 učiteljic odpade na vsi 35 letno službeno dobo, torej povprečno na eno službeno leto 13. To nezadostno število jasno kaže kako malo uspešno sredstvo za pobijanje brezposelnosti je uredba celibata za učiteljice.

Po uzakonjeni določbi dobijo odpuščene učiteljice odpravnino v višini enoletne plače in položajne doklade, če imajo nad 10 oziroma nad 5 let službe. Odpravnina se izplačuje iz istih proračunskih kreditov, iz katerih se plačujejo plače in položajne doklade. Proračunska mesta poročenih učiteljic torej tako dolgo ne bodo prosta, dokler ne mine od dneva njihove odpustitve šest oziroma dvanaest mesecev, za katero dobo prejmejo odpravnino. Z ozirom na zakonito določbo, da se morejo izvrševati nove postavitve le na proračunsko prosta mesta, za toliko časa ne bo mogoče postaviti na dejansko izpraznjena mesta nobenega učitelja, za kolikor mesecev je bila iz proračunskega mesta odpuščeni učiteljici izplačana odpravnina. V tem času bi bilo zato pomanjkanje učiteljskih oseb še večje in še več bi bilo razredov brez učiteljev. Izvajanje te določbe bi pomenilo zato zgolj škodo za izobrazbo naroda.

Četudi stojimo na stališču, da je treba čimprej zopet uzakoniti načelo: »Za enako delo enako plačilo« in bomo, kakor doslej, tudi poslej stremili za tem, da se priznajo poročenim državnim uslužbenkam prav isti prejemki, kakor neporočenim, vendar ugotavljamo, da bi pomenilo izvajanje zakona o celibatu tudi v gmotnem oziru obremenitev za državo in banovino. Poročene učiteljice ne prejemajo niti osebne doklade niti stanarine in kuriva. Namesto njih došli učitelji pa bi vse to prejemali. Ker dokazujejo po vsej državi razredi in šole brez učiteljev, da ni prišlo do uzakonitve celibata za učiteljice zaradi nadprodukcije učiteljstva, marveč zgolj in samo zaradi finančnih razlogov, sledi iz gornjega jasno, da bi bilo tudi v tem oziru nemogoče doseči namen, iz katerega je prišlo do omenjene zakonske določbe. Če država danes ne more ob manjših prejemkih poročenih učiteljic zasesti vrzeli na šolah, bo mogla ob večjih prejemkih neporočenih to tem manj.

Gornje navedbe jasno kažejo neučinkovitost zakonske določbe o celibatu za učiteljice. Ta določba ne bo mogla v ničemer pripeljati k zmanjšanju brezposelnosti med učiteljskim naraščajem, pač pa je ustvarila že danes med učiteljicami občutek velikega prikrajšanja na ustavno zagotovljenih pravicah, kar bi ob daljšem trajanju imelo lahko samo neugodne posledice za delo učiteljskega sploha na narodnem izobraževanju. Zato

Položaj šolskih upraviteljev

Vprav zadnji čas se je začelo reševati vprašanje reforme zakona o ljudskih šolah iz leta 1929. Potreba je zares velika, saj se to poudarja celo na najvišjem mestu naše prosvete. Znana je pot sedanjega zakona. Ta je namreč nekaj izvleček iz raznih načrtov in učiteljstvo ni moglo biti povsem zadovoljno. Tolažilo se je z obetanim pravilnikom, ki pa do sedaj še ni zagledal belega dne. Upajmo, da ne nastopi pri bodočem zakonu ista metoda.

Ko nas že nastanek zakona iz leta 1929. marsičesa uči, bi bilo potrebno, da ne cepimo svojih sil in prizadevanj po zboljšanju

VSEBINA:

Potreba zvišanja učiteljskih plač.

Skupna seja predsednikov sreskih učiteljskih društev z upravnim in nadzornim odborom sekcije.

Položaj šolskih upraviteljev.

Izjava nadzornega in fin. odbora JUU.

Glavni odbor o finančnih vprašanjih JUU.

Izvoljenje domače vzgoje.

Odprto pismo.

Tri deklaracije.

Tudi nekaj.

75-letni življenjski jubilej tov. Janka Rudolfa.

Naši Danili.

Poskus opazovanja vaškega otroka.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič. — Šolski radio. — Stan. organizacija JUU.

prosimo,

da se ne pristopi k izvajanju določbe o celibatu, ki naj se ob prvi priliki ukine, bodisi v primeru, da se izpremeni šolski ali uradniški zakon, bodisi z novim finančnim zakonom.

Vodstvo sekcije je dobilo nalog, da izroči spomenico in resolucijo merodajnim činiteljem. Sledila je debata, ki so se je udeležili tov. Lebar v zadevi učiteljic ročnih del, tov. Mencej pa o celibatu učiteljic. Sklenjena je bila zahteva, naprositi bansko upravo, da izda pojasnilo, kako naj postopajo oni učitelji in učiteljice, ki jim je bila priznana službena doba, prebita na Ciril-Metodovih šolah, z amandmanom fin. zak. za leto 1937./38. Tov. Debeljak je načel vprašanje kontraktualcev. Tov. predsednik Dimnik pojasni, da se je tudi glavni prosvetni svet zavzel zanje in da je dobil on naročilo, naj sestavi predlog za ureditve te zadeve. Kakor je videti, se z vsjo resnostjo bavijo merodajni krogi z vprašanjem ureditve položaja učiteljev - kontraktualcev.

Blagajniško poročilo in glavne smernice za proračun za bodoče upravno leto je podal tov. Grum. Članarina se ne bo zvišala kljub temu, da se je cena papirju za tisk stanovskih listov podražila. Apeliral je na navzoče predsednike sreskih društev, da poravnajo dolg pri sekciji. Sekcija mora kriti svoje obveznosti, prejema pa od sreskih društev prispevke zelo neredno. Proračun bo v kratkem poslan sreskim društvom v obravnavo.

O seji glavnega odbora v Beogradu, ki se je vršila 26. in 28. aprila je poročal tovariš Roš. Opisal je razmere v organizaciji, finančno stanje, dvakratni sprejem pri gospodu ministru prosvete in temeljna načela glede reorganizacije našega udruženja. Na njegova izvajanja je podal predsednik tov. Dimnik izjavo, da so predlogi glede reorganizacije Udruženja zgolj upravnega značaja. Glede reorganizacije Udruženja bodo sklepala sreska društva na svojih zborovanjih in dala pooblastila delegatom za banovinsko skupščino. Poročilo tov. Roša je bilo z odobravanjem sprejeto.

Na predlog upravnega odbora je bil sprejet sklep, da se bo vršila banovinska skupščina 12. in 13. julija v Ljubljani z običajnim dnevnim redom. Obravnava se bodo samo stanovske zadeve in odpadejo vsa predavanja.

O poslovniku za sreske skupščine naj razpravljajo sreska društva ter pošljejo predloge sekciji. Ravno tako naj pošljejo predloge za izpremembo zakona o narodnih šolah.

Nadalje je prečital tov. tajnik dopis pedagoške centrale radi Roditeljskega lista. Načelno stališče k temu naj zavzame banovinska skupščina. Nudimo pa prostor v »Učiteljskem tovarišu« za reklamo, a sekcija bo prispevala delež 250 din. O »Učiteljskem tovarišu« je poročal dosednji urednik tov. Vekoslav Mlekuž, ki je navajal težkoče, s katerimi se mora boriti pri uradnistvu. Sporočil je, kar je navajal tudi že tajnik tov. Kumelj, da mu je banska uprava prepovedala nadaljnje urejevanje »Učiteljskega tovariša« in da je upravni odbor poveril te posle tov. Ivanu Kocijančiču. — Seje se je udeležilo 32 predsednikov sreskih društev, 8 članov upravnega odbora in 5 članov nadzornega odbora.

Ob 13. uri je zaključil tov. predsednik lepo uspešno sejo.

na malenkostih, ki so tudi več ali manj važne, ampak posvetimo vso pozornost najbolj kričočim primerom, rekel bi očitnim krivicam, ki se nam po zakonu nalagajo. Vzemimo kot današnji primer položaj upravitelja šole. Njegovo delo urejajo §§ 112, 113, in 114. zakona o narodnih šolah iz leta 1929. ter določbe krajevnih šolskih odborov in razne dodatne odredbe, med katere štejemo tudi zadnjo o vzdrževanju šol po banovini.

Zakon o narodnih šolah razlikuje učitelja, upravitelja in poslovodjo krajevnega šolskega odbora in vsakemu posebej določa delokrog, ozir. dolžnosti. Te so navedene v čl.